

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.180
Карпатського національного
університету імені Василя
Стефаніка
доктору мистецтвознавства,
професору, завідувачу кафедри
дизайну і теорії мистецтва
Чуйку Олегу Дмитровичу
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата мистецтвознавства, доцента, доцента кафедри дизайну і теорії мистецтва Карпатського національного університету імені Василя Стефаніка Макогін Ганни Василівни на дисертацію Корпанюка Юрія Васильовича на тему «Культурна діяльність родини Шкрібляків–Корпанюків у контексті мистецького життя західної України другої половини ХІХ–початку ХХІ століття» подану на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація з галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження є беззаперечною та зумовлена сучасними потребами українського мистецтвознавства у глибокому вивченні регіональних мистецьких традицій, зокрема народного декоративно-ужиткового мистецтва як важливої складової національної культурної спадщини.

Особливого значення ця проблематика набуває в українському контексті, з огляду на необхідність збереження та популяризації національної культурної спадщини в умовах сучасних соціально-політичних викликів. У цьому аспекті дослідження діяльності родини Шкрібляків–Корпанюків як носіїв і трансляторів традицій гуцульського художнього дереворізьблення є надзвичайно важливим для осмислення процесів розвитку народного і професійного мистецтва України. Окреслена проблематика актуалізує необхідність виявлення внутрішніх механізмів формування та відтворення художньої традиції у межах родинної спадкоємності.

Відповідність змісту розділів заявленій темі. Структура дисертації відзначається логічністю, послідовністю та внутрішньою цілісністю. Робота побудована відповідно до поставленої мети та завдань і охоплює широке коло теоретичних і практичних аспектів дослідження.

У першому розділі здійснено ґрунтовний історіографічний аналіз, охарактеризовано джерельну базу та методологічні підходи дослідження, що створює надійну основу для подальшого наукового аналізу.

Другий розділ присвячено висвітленню мистецьких процесів Західної України другої половини ХІХ – початку ХХІ століття, зокрема ролі народного мистецтва та осередків художнього дерева, що дозволяє окреслити загальний культурний контекст дослідження.

У третьому розділі детально проаналізовано особливості творчого методу представників родини Шкрібляків–Корпанюків, розглянуто еволюцію їхньої художньої діяльності, типологію виробів, орнаментальні та композиційні особливості.

Четвертий розділ висвітлює педагогічну, виставкову та громадську діяльність митців династії, а також їхню роль у збереженні та розвитку мистецьких традицій, що надає дослідженню вагомому прикладного значення.

Загалом, структура дисертації є логічною, а зміст розділів повністю відповідає темі, меті та завданням дослідження

Наукова новизна. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному підході до вивчення творчої діяльності династії Шкрібляків–Корпанюків у широкому історико-культурному контексті Західної України.

У роботі вперше:

здійснено цілісне дослідження творчості кількох поколінь родини у хронологічних межах другої половини ХІХ – початку ХХІ століття з виокремленням етапів її розвитку;

введено до наукового обігу значний масив архівних матеріалів та творів із приватних колекцій;

уточнено біографічні дані митців, визначено внесок кожного представника родини у розвиток народного і професійного мистецтва;

Важливим результатом є виявлення особливостей спадкоємності традицій та новаторських рис творчого методу майстрів, що дало змогу обґрунтувати роль династії у формуванні гуцульської школи художнього дереворізьблення.

Окремої уваги заслуговує запропоноване автором бачення створення громадського музею родини Шкрібляків–Корпанюків як форми актуалізації та збереження мистецької спадщини, що свідчить про практичну спрямованість отриманих результатів.

Теоретичне і практичне значення дисертації. Теоретичне значення праці полягає у поглибленні наукових уявлень про розвиток українського декоративно-ужиткового мистецтва через дослідження мистецької династії як окремого типу культурного явища. У роботі уточнено понятійні підходи до вивчення гуцульського художнього дереворізьблення, зокрема в частині аналізу орнаментальних структур, композиційних принципів і технічних прийомів, що дозволяє більш чітко окреслити специфіку цієї регіональної школи. Систематизація фактичного матеріалу та виокремлення етапів розвитку творчості родини створюють підґрунтя для подальших досліджень у галузі історії мистецтва та культурології.

Важливим теоретичним результатом є обґрунтування ролі мистецької династії як механізму передачі художніх знань і традицій у межах родинної спадкоємності. Це розширює існуючі підходи до інтерпретації народного мистецтва, дозволяючи розглядати його не лише як сукупність виробів, а як процес, що функціонує в соціокультурному середовищі. Запропоновані узагальнення щодо взаємодії індивідуального стилю та колективної традиції мають значення для подальшого розвитку теорії декоративно-ужиткового мистецтва.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у різних сферах професійної діяльності. Матеріали дисертації можуть бути залучені до навчального процесу закладів вищої освіти при викладанні дисциплін з історії мистецтва, декоративно-ужиткового мистецтва, дизайну та етнокультури, зокрема при розробці навчальних курсів і методичних матеріалів. Узагальнені дані щодо творчості родини та систематизовані ознаки гуцульського різьблення можуть бути використані у музейній практиці — для атрибуції творів, формування експозицій і підготовки виставкових проєктів.

Результати дослідження мають прикладне значення і для сфери збереження культурної спадщини, оскільки сприяють фаховому документуванню та популяризації традицій народного мистецтва. Окремі положення роботи можуть бути використані при створенні культурно-просвітницьких програм, розвитку регіональних мистецьких ініціатив, а також у практиці сучасних майстрів, які працюють у традиції художнього дерева. Таким чином, дисертація поєднує теоретичну обґрунтованість із практичною спрямованістю, що підсилює її значущість для науки і культурної сфери.

Дискусійні моменти та зауваження. Попри загалом високий рівень виконання роботи, окремі аспекти можуть бути предметом наукової дискусії:

У вступі та історіографічному розділі подекуди простежується повторюваність положень і описово-перелічувальний характер викладу, що потребує більшої узагальненості.

У розділі 2 окремі характеристики художнього дереворізьблення подаються у близьких за змістом формулюваннях, що дещо знижує аналітичну щільність тексту.

Окремі характеристики художнього дереворізьблення (традиційність, функціональність, регіональна специфіка) подано кількаразово у подібних формулюваннях у розділі 2, що знижує аналітичну щільність тексту.

Аналіз орнаментальних і композиційних особливостей у підрозділі має переважно описовий характер; матеріал доцільно було б структурувати через чіткішу типологізацію мотивів і прийомів або узагальнюючі схеми.

Доцільним було б ширше представити порівняльний аналіз із іншими регіональними осередками художнього дерева (Поділля, Полісся, Закарпаття), що дозволило б глибше окреслити специфіку гуцульської школи та розширити діапазон узагальнень

У роботі домінує персоналізований підхід до аналізу творчості митців; водночас осмислення династії як цілісної культурної системи з механізмами

трансляції традиції (спадкоємність, навчання, стилістична тяглість) дозволило б поглибити теоретичний рівень дослідження.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної наукової цінності дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам. Аналіз дисертаційної роботи й публікацій автора дає підстави зробити висновок, що дисертація Корпанюка Юрія Васильовича на тему «Культурна діяльність родини Шкрібляків–Корпанюків у контексті мистецького життя західної України другої половини ХІХ–початку ХХІ століття» є ґрунтовним, завершеним і самостійним дослідженням, у якому відображена новаторська позиція дослідника й отримані нові науково обґрунтовані результати. Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерство освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Корпанюк Юрій Васильович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Ганна МАКОГІН